

DE STILLE

Een tragikomedie in vijf bedrijven.

Judith de Rijke
April 2007, Londen

Plaatsen van handeling

Het erf van vrouw Makki, de schuur van Nolo, een kelder/hol van Murre, het graf van Marie, het veld, een dorpsplein.

Personages

VROUW MAKKI	Een grote donkere vrouw van in de zestig met Slavische trekken. Moeder van drie kinderen.
MURRE	Haar oudste zoon, verloofde van Moira. Hij woont met zijn verloofde bij zijn moeder.
NOLO	Haar tweede zoon, hij woont in een schuur op haar erf.
NISJA	Haar dochter, meisje in de puberjaren. Ook zij woont thuis.
MOIRA	Een mooie donkere vrouw met Slavische trekken. Verloofde van Murre.
MAIS	Eén van de mannen uit het dorp.
KNUT	Eén van de mannen uit het dorp, hij sjanst met Nisja.
KOOR	Een groep mannen uit het dorp, zij treden op als koor.
OLM	Zegsman van de burgemeester, tevens koorleider.
VROUW 1	Eén van de vrouwen uit het dorp.
VROUW 2	Eén van de vrouwen uit het dorp.
DE DORPSZOT	Een oude ziener. Ze heet Doekja.

BEDRIJF I

Twee mannen. Na een lange stilte.

MAIS   Ze zeggen dat ze door een tractor is overreden.

KNUT   Wie.

MAIS   De vrouw van Nolo.
Ze zeggen dat de bandafdrukken volop in haar lichaam stonden.

KNUT   Tsss.

MAIS   Volop.
Toen ze haar vonden,
doorgedrukt.
Dood. Het grintpad ingedrukt.

KNUT   Tssa.

MAIS   Kiezels in haar oren,
in haar wangen, huid.
En een paar verdwaalde schelpen.

KNUT   't Zal je maar gebeuren, zoiets.
Zoiets, 't zal je maar gebeuren.

Ze staren ver.

KNUT   Bloed?

MAIS   *fronst*

KNUT   Bloed, dat tafereel.
Veel bloed.

MAIS   Aarde vreet bloed alsof het niks is.

KNUT   Mmm.

MAIS   Toen ik aankwam,
                              daar,
                              was er van niets nog iets te zien.

KNUT   Te droog, de aarde.

MAIS   *knikt*

KNUT   Nu al dertig lange dagen.

Ze staren ver en luisteren.

MAIS   Je kan de honden horen.

KNUT   Van wie.

MAIS   Elke avond, klokslag negen.

KNUT   Van Nolo?

MAIS   Nolo heeft geen honden meer.
maakt een 'kop-eraf' gebaar

Gebakken sponzen.

KNUT   Aten ze-?

MAIS   Ze krimpen, sissend in vet.

En dan...

demonstreert hoe een spons in een maag uitzet

Pang!

KNUT   *schrikt*
Oe!

MAIS   't Zijn de honden van Murre.

Ze horen de blaffende honden. Ze luisteren.

MAIS   De longen uit hun harige rotlichaam.

Elke avond.
Klokslag negen.
Toen iemand, zijn rotkop verborgen,
een tractor het grintpad van Nolo opreed.
blaft

Moira komt aangeslenterd. Ze kijkt lang en indringend naar Mais en Knut, strijkt een lok haar uit haar gezicht en steekt een sigaret op.

MOIRA   Hebben jullie iets gezien?

MAIS   Wij?
                              Hebben niets gezien.

MOIRA   *trekt*

KNUT   't Is mistig.

MAIS   *knikt*

KNUT   Mistig en droog.
                              Misschien als je iets optilt.

MOIRA   Wat?

MAIS   Dan hebben wij iets gezien, misschien.

MOIRA   Smeerlap. Rat.

KNUT   Juist.

MOIRA   Ik wacht wel tot het open trekt.

MAIS   't Is hier zelden helder.

KNUT   't Zit hier doorgaans potdicht.

MOIRA   Ik heb geduld.

KNUT   *gromt lijp lachend*
                              Vanwaar komt jouw soort feitelijk?
                              Vanwaar ben jij destijds gekomen?

tot Mais

Kijk, daar.
Nisja.

MOIRA *mompelt*
Van overal en nergens niet.

Ze kijken in de verte, naar Nisja. Ze loopt op hoge hakschoenen en mankt.

MAIS Die beweegt zich voort alsof ze een pot hagel in haar reet leeg hebben geschoten.

Moira gaat, ze loopt richting Nisja. Mais over Moira.

KNUT Glad vel.

MAIS Niets voor jou,
ook niet voor mij.

KNUT O nee?

MAIS Ze is van Murre.

KNUT Ze loopt alsof ze van iedereen is.

MAIS Hoor. De honden.

KNUT Wieg-wieg.
Wieg-wieg.
imiteert haar loop

MAIS De longen uit hun hete lijf.

KNUT *blaft en lacht*

Moira en Nisja.

MOIRA En?

NISJA *haalt schouders op*

MOIRA   Zeg op,
sta in de weg,
altijd, jij.

NISJA   Murre, is mijn broer,
zoals Marie mijn schoonzus was.

MOIRA   Dus?
Waar is ie.
grijpt Nisja bij de arm

NISJA   Los, losss,
laat godverdomme mijn arm los.
Wat wil jij toch van mij,
van ons?

MOIRA   Je beloofde me te helpen.

NISJA   Ik?

MOIRA   Uitzoeken, zou je, waar ie zit.

NISJA   Ik weet het niet,
en wist ik het....

Hij zal wel zo zijn reden hebben, Murre,
om je zó achter te laten.

Moira inhaleert diep. Ze zwijgen.

NISJA   *zacht*
Ik heb jou in Nolo's schuur gezien.

MOIRA   *rookt*

NISJA   De dag dat Marie naar buiten ging.
En nooit terug is gekomen.

MOIRA   Je liegt.

NISJA   Om de dooie donder niet.
maakt een vunzig gebaar, lacht

Is Murre dáárom op de vlucht geslagen...?

MOIRA

Rot op.

NISJA

Mooi niet, nooit niet.
zet dreigend een stap in haar richting

En waag het niet, jij,
mij nog met één vinger aan te raken.
Mij niet,
mijn hele familie niet.

Nisja rent weg, abrupt en uitdagend. Moira roept haar achterna.

MOIRA

Je kunt niet eens lopen jij,
en al helemaal niet op die schoenen!

Moira rookt, bijt nagels en denkt na. Dan slentert ze weg en komt bij een schuur. Er staat een doodskist, daarnaast Nolo. Moira steekt een nieuwe sigaret op.

NOLO

Ga toch heen, met al je hitte.
Heb jij geen eerbied?
gebaart naar de kist

MOIRA

Jij was het die haar opsloot,
tot zij vuiler dan jouw varkens was,
en zot werd in haar kooi.

NOLO

Muil.

MOIRA

Was jij 't, deed jij 't?
Op je godvergeten tractor.

Moira tilt haar rok op.

NOLO

Hou daarmee op.

MOIRA

Dit wil je toch?

NOLO

Ik hield van mijn Marie!

MOIRA   En Murre, je bloedeigen broer.
                              Wordt hij straks ook, door jou,
                              de aardkloot afgeslagen?

Nolo wil op haar afvliegen. Bliksemsnel drukt Moira Nolo's armen vast op zijn rug.

MOIRA   Waar. Waar is mijn lief?
                              Ik breek je.

NOLO   Wilde,
                              kat.

MOIRA   Hond.
                              Ik liet je ooit binnen, hier,
                              opdat-

NOLO   Een heel leger is mij voorgegaan!

MOIRA   Jij zou zwijgen.

NOLO   Arm, armoedig gat.

MOIRA   Als hij vluchtte, Murre, omdat-
                              Heb jij mij verraden?

NOLO   Vervuilde bron, moeras...
                              Dan wat?!

Moira laat hem los. Ze gooit haar hoofd in haar nek en huilt als een hond.

MOIRA   Ze waren uitgehongerd,
                              de stoppen, doorgeslagen.
                              Net als arme Marie...

NOLO   Wat-

MOIRA   Aan een ketting vastgebonden.

NOLO   Hoe. Wat-

MOIRA   *loopt weg*

NOLO   Wat deed jij met mijn honden?

Moira blaft, lacht, en rent naar buiten, angstig. Vrouw Makki, die daar de hele tijd heeft gestaan, spreekt plots vanuit de schaduw.

VROUW MAKKI   Wat was dat voor een gif,
waar jij je tong in doopte,
waar jij tot aan je middel toe,
ingezonken bent.

MOIRA   Ik zoek Murre.

VROUW MAKKI   Draai jij je nek niet langer stijf, Wurgnek.
Zoeken hoort thuis, daar,
waar de echt man en vrouw verbindt.
Jij ruikt naar iets heel anders.

                          Wij kunnen jou hier missen,
als een zwart verbrokkelde kies,
die op het punt van slijting staat.

                          Wat moet jij van mijn Nolo?

MOIRA   Niks.

VROUW MAKKI   Ha! Hu!

                          Wurgnek.
Wurgnek.
Van mijn erf. Vort, nu.

MOIRA   Ontsteeg jij, net als hem daar,
nooit het niveau van wilde beesten?

VROUW MAKKI   Ksssht.

MOIRA   Murre vroeg mij, droeg mij,
voedde mij.
Ik zou hem erg beledigen,
als ik nu niet wachten zou.

VROUW MAKKI   Je bent voor zijn voeten gaan liggen, slang,
je dacht na, en gleeed op zijn pad.

MOIRA   Mijn huid is dik.

Ik wacht.

VROUW MAKKI   *schamper*
Als een maagd uit de witte bergen zeker.

Stilte. Moira loopt toe op Vrouw Makki.

MOIRA   Jij denkt mij het vlot af te trappen,
snel als bliksem,
nu niemand het ziet,
en Murre zelfs de plons niet kan horen?

VROUW MAKKI   Als jij sleurt, aan dat wat van mij is,
dan trap ik je,
waar ik maar raken kan.

Moira kijkt Vrouw Makki recht in de ogen, zingt dan zachtjes in een vreemde taal.

VROUW MAKKI   Laat dat.
Ik waarschuw jou.

Nolo komt op, meelijwekkend. Moira wandelt af maar op een hoek blijft ze staan.

NOLO   Moeder?

VROUW MAKKI   Jij...

NOLO   Wat, moeder?

VROUW MAKKI   Bespaar me de schaamte dat ik je baarde.

MOIRA   Soms knaagt het eigene meer aan de wortels van de stam dan...

VROUW MAKKI   *tot Moira*
Muil jij.

NOLO   Wat? Wat zegt ze?

VROUW MAKKI   *tot Nolo*
Trek recht die broek. Je haar.

MOIRA Schandvlek.

NOLO Wat wil zij toch?
Moeder,
wat wil zij toch van mij?

MOIRA Snotlap. Schaamstreek.

NOLO Sinds zij hier woont huist hier ellende.

VROUW MAKKI *tot Nolo*
Naar binnen, jij, vort.

NOLO Kun je *haar* niet wegjagen moeder? Ksht.
Ksssst!

VROUW MAKKI Vort!

NOLO Zij. Zwarte Nepa.
Nepa!

VROUW MAKKI Nu. In je kot.

*Vrouw Makki gaat met Nolo binnen in zijn schuur, we horen haar schelden. Moira zingt.
Nisja komt op.*

NISJA Wat is dat voor lawaai?

MOIRA Moet je me weer?

NISJA Ach...

MOIRA Je moeder en je broer.

NISJA *pakt sigaret*
Kijk Moira,
ik weet ook niet waar Murre zit.

*Nisja geeft Moira haar sigaret, vanaf dit punt roken ze samen. Ze horen Nolo en de
moeder schreeuwen.*

MOIRA Kun jij één iemand noemen die die schoft níet bepoteld heeft?

NISJA Houd jij nooit eens op?
Om de hoek ligt een dooie, kersvers,
haar lichaam maar net ingekist.

MOIRA Dat jullie alles binnenskamers houden,
tot het ziek wordt en opbolt, dik van de maden.
Marie-

NISJA Die deed dat zelf.

MOIRA Nee, dát is een leugen.
Marie is hier getikt gemaakt.
Schoft.

...Nu is ze dood, verpletterd,
met schelpen in haar haren...
En Murre-

NISJA Ja?

MOIRA Die nam de benen.

indringend
Maar jij weet nergens van.

NISJA Dat zeg ik toch.
Dat *zei* ik toch!

Nisja wil uithalen maar Moira grijpt haar bij de pols, abrupt.

MOIRA Raak me niet aan, jij, kleine gek.
Blijf staan, precies zo waar je staat,
en loop mij nooit meer voor de voeten.
Niemand houdt mij bij Murre weg,
ook jij niet, kleine gek.

NISJA Bek. Houd je bek...

MOIRA Marie is echt de eerste niet,
die hier, veel te vroeg, en in het pikkeduister,
ten grave wordt gedragen.
Weet dat ik weet, jij gek,

weet dat ik weet, en-

NISJA Bek! Bèèèèk!

Moira gaat af, Nisja gaat zitten, ergens op een paaltje of een steen. Ze rookt en trapt haar hakken in de aarde. Vrouw Makki komt de schuur uit.

VROUW MAKKI Ah, daar ben je.

NISJA Wat was dat voor geschreeuw?

VROUW MAKKI Het onkruid moet nog uitgestoken.

NISJA Vandaag?
Moet dat vandaag?

VROUW MAKKI Hou daarmee op.
rukt sigaret uit handen

Bergen was moeten gestreken. Daar.

NISJA 'k Heb last van zenuwen.
raapt de sigaret weer op

VROUW MAKKI Zenuwen, jij?

NISJA 't Raast hier, en daar, en overal.
En die daar,
die blijven ook maar gonzen.
wijst richting dorp

VROUW MAKKI Wat gonzen ze dan? Nou?

NISJA Over Murre, over Marie-

VROUW MAKKI Laat ze gonzen, die daar,
die.
Als die niets te gonzen hebben,
vreten ze elkaar,
en hebben ze geen leven.
Kom.

NISJA Moeder?

VROUW MAKKI   *loopt richting huis*

NISJA   Ze zeggen-

VROUW MAKKI   Ze zeggen. Wat.
Ze zeggen wát?!

NISJA   Dat Marie, de eerste niet is, die-

Vrouw Makki draait zich fel om.

VROUW MAKKI   Wat?

NISJA   De Zwarte zegt het ook.

VROUW MAKKI   Teef der teven... Wat?

NISJA   Dat Marie niet de eerste is, hier, die-

VROUW MAKKI   Hoe durft ze, soeda,
soeda!

NISJA   Waar doelt iedereen op?

VROUW MAKKI   *beent op haar toe en haalt uit, 'pats'*
Spoel dat gat van een vuile mond.
Nu!

NISJA   *zwijgt*
En dan?

VROUW MAKKI   En dan?
Vuigaard.

NISJA   Strijken? Onkruid steken?

VROUW MAKKI   Stijf je het zwarte goed voor morgen.
Puntja!

beent weg en stroopt haar mouwen op
Wát zeggen ze...
wát zeggen ze ...

NISJA   Moeder.

VROUW MAKKI   Zal ik mijn kop eens in die bijenkorf stoppen, ginder,
eens kijken wie er dan lef heeft, en steekt.
Hu!

Vrouw Makki af. Nisja steekt een sigaret op, de Dorpszot komt op.

DE DORPSZOT   Waar zijn ze.

NISJA   Wie.

DE DORPSZOT   *inhalig*
Haar tanden.

NISJA   Tandens...
van Marie?

DE DORPSZOT   *knikt*

NISJA   En wat moet jij daarmee?

DE DORPSZOT   Ze zaten in een doosje...
wit als melk,
wit als sneeuw.

NISJA   Ze is nog niet onder de grond, of jij,
raaf, laat die rotte brokken.

Trouwens, Marie had maar één tand,
hier *-wijst-*

DE DORPSZOT   Hulpstukken, voor geluk...

NISJA   Jij moet niet alles geloven, gek,
je bent niet meer dan een oud gekje.
Al denk je zelf misschien dat je een ziener bent.

DE DORPSZOT   Jij zult ze harder nodig hebben nog dan ik,
Schelbek.
Als je tenminste wilt,
dat ze jou ooit nog in het wit steken.

NISJA   Ach.

DE DORPSZOT   Zij trok ze zelf, mét een tang,
ze was pas zestien jaar...
Ze gunde hem je dittum,
van haar schoonheid nog niet.

NISJA   Nolo?

DE DORPSZOT   Hij nam haar onder dwang.

NISJA   Tot bruid?
Jesus!

DE DORPSZOT   *dramatisch*
Waar zijn ze?!

NISJA   Je stinkt. Bah.

DE DORPSZOT   Tanden, ik wil tanden zien.

NISJA   Oude vieze gek.

DE DORPSZOT   De Stille heeft ze mij beloofd.

NISJA   *werpt een kluit*
Maak dat je weg komt,
maak dat je weg komt!

DE DORPSZOT   Vandaag of morgen heb je me nodig.
Schoften, onkruid, jullie,
alle-, allemaal.
Maar dan geef ik niet thuis,
niet thuis!

NISJA   Bedelaar!

*De dorpszot rent het erf af. Nisja rent de andere kant op.
Ergens in een kelder of hol.*

MURRE   Moeder?

VROUW MAKKI   Sht, laat niemand ons horen.

MURRE   Moeder waar is Moira?

VROUW MAKKI Duizend ogen loeren dag en nacht.

MURRE Waarom zie ik haar niet?

VROUW MAKKI 't Is donker hier,
als je geduld hebt maak ik licht, zo.

MURRE Ben je alweer alleen gekomen?

VROUW MAKKI Het spijt me jongen.

MURRE Wat?

VROUW MAKKI Ik zocht maar ze was nergens niet.
huivert

MURRE Moeder?

VROUW MAKKI 't Is mistig.

MURRE Waar is Nolo moeder?
Houd je hem wel uit Moira's buurt?

VROUW MAKKI Wat is dat toch met jullie...
Nolo is je broer,
en niet hem maar haar vertrouw je?
Een kont met wiegelheupen, en-
Puntja, puntja, puntja.

MURRE Een broer die, als ik niet oplette,
zijn eigen schoonzuster bepotelde.

VROUW MAKKI Zwijg!

MURRE Je weet het.
Je wist het, toen.

VROUW MAKKI Slang der slangen, zij.

MURRE Ook jij hebt gezien hoe hij haar afgluurde,
haar nahijgde, Moira, zijn vingers likte,
dag na dag na dag.

VROUW MAKKI Hu!

MURRE Je hebt gezien hoe hij tuurde, gluurde,

tot het jeukte in zijn kruis.
Als bij oude beren.

VROUW MAKKI   Braaf nu.
Braaf nu!

MURRE   Vanaf de dag dat zij er was.

VROUW MAKKI   Vervloekt die dag.

MURRE   Vervloekt jouw Nolo.
Geen oude, jonge, bezette,
of zelfs frigide rok,
is veilig voor die schoft.

VROUW MAKKI   Genoeg!

MURRE   Wie, met zijn zieke muil, heeft hij niet gebeten.

De moeder wil slaan "hu!" maar raakt hem dan onverwacht teder aan.

VROUW MAKKI   Vergeet haar.

MURRE   *zwijgt*

VROUW MAKKI   Die dook reeds in een verse schoot,
dat is er niet ééntje die wacht.

Vrouw Makki wil hem naar zich toe trekken, hij kijkt naar haar.

MURRE   Je spreekt weer met een tong, moeder,
gespleten, leugenachtig,
als van een oude salamander.

VROUW MAKKI   Pas maar op jij, kind,
dat je mijn tong niet té zeer plaagt.
Opdat mijn mond jou niet alsnog,
met volle kracht belaagt.

MURRE   Wat. Wat heb jij gezien?

VROUW MAKKI   Ik zag niets, maar weet wat ik hoorde.

MURRE   Uit welk tochtgat van een mond?

VROUW MAKKI   Lieve God, sta ons bij.

Nisja, je eigen zuster.
Zij heeft die adder de schuur in zien kruipen,
en toen gezien hoe ze weer buiten ging...
Daarna zag ze je broer.

MURRE   Nee...

VROUW MAKKI   Nolo is een man, Murre.
En een man is een man,
zo, uit één stuk.
Die moet je geen worst voor zijn neus binden.

MURRE   Ik had 'm toen reeds in zijn gang moeten breken.

Murre wil weggaan. In de verte horen we stemmen, het koor.

KOOR   Murre, we vinden je...
Murre, we worgen je...
Murre, we villen je...

VROUW MAKKI   Alle pijlen wijzen jouw richting, Murre.

MURRE   Ik heb niets te verbergen moeder.

VROUW MAKKI   Ze wachten op je, in elk veld,
en hebben zakken vol met stenen.

MURRE   Moeder!

VROUW MAKKI   Hier,
geen domme dingen.
geeft eten

Jij gaat pas naar buiten, als de tijd daar klaar voor is.

Vrouw Makki gaat. Weer horen we het koor.

KOOR

Murre, we vinden je...
Murre, we worgen je...
Murre, we villen je...

Elders. Een man loopt het erf van Vrouw Makki op, het is Olm. Met een kompas, meetlat, schrijfblok en pen maakt hij gehaast berekeningen en notities. Weer horen we de stemmen.

KOOR

Murre, we vinden je...
Murre, we worgen je...
Murre, we villen je...

BEDRIJF II

De volgende dag. Op het erf.

KNUT   Hé Manke!

NISJA   Wat moet jij hier?

KNUT   Poolshoogte nemen.

NISJA   Hoogte, van wat?

KNUT   Van de situatie, meesmuil.

NISJA   Ik ben geen meesmuil, net zomin als ik een manke ben.

KNUT   Hoe heet het dan, dat wat jij doet?
Keboenk-keboenk.
Keboenk-keboenk.
doet haar loop na

NISJA   Houd daar mee op.

KNUT   Waar is je broer?

NISJA   In zijn schuur.

KNUT   Die andere.

NISJA   Laat me niet lachen. Iedereen weet dat Murre zoek is.

KNUT   Weet *niemand* waar ie zit?

NISJA   Jij denkt zeker dat ik gek ben. Ik weet nergens van.
En wist ik het, ik zou niets zeggen.
Zeker niet tegen een vuilmuil als jij.

KNUT   Straks wordt Marie begraven, krek?

NISJA   Niet iedereen is uitgenodigd.

KNUT   En Murre?

NISJA Die weet vast ook dat jullie wachten, loeren,
klaarliggen in het veld.

KNUT 't Is een goeie vent.

NISJA Waarom dan jaag je hem op?

KNUT Alleen wie schuldig is zal vluchten.

NISJA Ik zou ook rennen, zo hard ik kon,
voor wilden zoals jij.

KNUT Het recht moet zegevieren, mankje.

NISJA Al treft de bijl een foute vent?

Misschien leidt hij jullie af.
Is dat hier *-tikt tegen haar hoofd-*
wel eens opgekomen?
En ontglipt zo de echte dader...

Korte stilte. We horen klokgelui.

KNUT Wat weet jij er van?

NISJA 't Verstand zit echt niet in mijn poten.
En breek mijn bek liever niet open over mannen en hun lief.

KNUT Vluchtte Murre, om zo dat zwarte dier...?

NISJA Ach, ik heb geen zin meer om te praten.

KNUT Mai...
Ben jij altijd zo vinnig?
Of doe je dat om mij te kriebelen, hier,
-draait met zijn kruis-
en al plagend te behagen.

NISJA Tgg.

KNUT Kijk, daar.
Achter je.

Nisja draait zich om. Knut bespringt haar.

NISJA   Ouwe geile bok, laat los.

KNUT   En wat als ik jou geinig vind?
Keboenk-keboenk.
Keboenk-keboenk.

Geen broer hier om zijn mank konijntje te beschermen.

Knut duwt onhandig met zijn heupen. Gedurende het volgende tekstblok blijft hij tegen haar aan bewegen.

NISJA   Als mijn moeder dit ziet.

KNUT   Die is allang blij, als ze een vent vindt,
voor haar mankepoot.
Die knijpt haar oogjes toe.

NISJA   Schoft.

KNUT   Of heb ik het soms mis?
Misschien wil Knut wel met je trouwen...

NISJA   Nou ja, dat is een goeie.
Is dat echt hoe jij heet? Knut?

KNUT   En? Jou niet goed genoeg?

NISJA   ‘k Dacht eerder vuige pik, of stinkaars.

KNUT   *lacht*
Knut moet jou wél eerst uitproberen,
voor hij het aan je moeder vraagt.

NISJA   Wat, mijn hand?

KNUT   Straks zit ie met een kuip vol vlees, die weldra is bedorven.

NISJA   Aan mij is niets bedorven.

KNUT   *streelt haar, daar*
Nee?

NISJA   Hoe zit dat eigenlijk met jou?

Stilte. Ze horen iemand aankomen. Knut grijpt Nisja bij de keel.

KNUT   Vandaag of morgen, kom ik terug, manke.
Je moet dan geen keel opzetten, als ik plots voor je sta.
likt haar, rent lachend weg

Als je me bevalt, vraag ik je.

Vrouw Makki, die alles zag, komt op. In het zwart.

VROUW MAKKI   We moeten gaan. Kom.
Trek recht je rok. Je doek, je haar.
klopt haar dochters kleren

NISJA   Mama?

VROUW MAKKI   Mama?
Je stinkt als een oude beer. Verju.
Hier, achter je oren, eau de cologne.

Nisja strijkt eau de cologne achter haar oren.

VROUW MAKKI   Zo, je mag nu alleen nog denken aan meer verheven zaken.
Denk maar aan haar, je schoonzuster.
Denk aan ons Stille,
ons Marie, die...

Mooi, als een engel, richting hemel is gevaren.

NISJA   *knikt*

*Ze gaan. In de verte horen we klokgelui.
Elders, op de voorgrond, Mais. Knut komt op hem toegelopen. Ieder van hen heeft een
geweer bij zich en wat stenen.*

MAIS En?
KNUT 'k Heb d'r niks uitgekregen.
MAIS Mai
slaat zich warm
KNUT Fris?
MAIS Dat is 't.
Zeker weten.

Ze gaan dicht bij elkaar staan, ze staren en luisteren ver.

MAIS Hoort.
KNUT Murre's honden...
En 't is geeneens geen negen uur.
MAIS Wie weet dat ie zijn stomme kop laat zien.
KNUT Murre?
Misschien loeren we op de verkeerde Mais,
heb je daar wel eens aan gedacht?

In de verte horen een flard van een gebed, de begrafenis. Stilte. Er kraakt iets.

MAIS *fluistert*
Knut...?
KNUT Mais... Zou 't-?

Knut en Mais spieden de vlakke af, ieder een andere kant. Terwijl het publiek achter hen een gestalte over het toneel ziet kruipen.

MAIS En?
KNUT Niks.

MAIS   Da's kras.
KNUT   Da's heel kras...

De figuur schiet weg, geritsel. Mais en Knut schrikken en schieten. In de verte horen we geblaf.

MAIS   Verdomme.
KNUT   Verdomme, mis.
MAIS   Wat denk je dat 't was?
KNUT   *haalt schouders op*
                                 Wél kras...

In de verte zien we Nisja, ze roept: "Moeder, moeder!" Angstig gaan de twee mannen af. De Dorpszot schiet het toneel op.

DE DORPSZOT   Verju! Da's op 't nippertje.

Ze kijkt naar de kogelgaten in haar rok, dan zoekt ze met haar handen in de aarde. In de verte horen we Nisja: "Moeder, moeder." Vrouw Makki komt op.

VROUW MAKKI   *zacht*
                                 Wat doe jij hier?
DE DORPSZOT   Oei, oei...
                                 Ik zoek. Wat hier verborgen lag.

We horen de wind, het geluid van grint.

DE DORPSZOT   Oe.
                                 schrikt
VROUW MAKKI   Wat?
DE DORPSZOT   Tekens...

VROUW MAKKI   Wat voor tekens.

De Dorpszot luistert geconcentreerd. Opnieuw horen we de wind, het geluid van grint en Nisja: “moeder, moeder”.

DE DORPSZOT   Te laat...
bloed.

VROUW MAKKI   En zonder bloed voor jou geen cent te makken...

Vrouw Makki werpt een muntstuk, de Dorpszot raapt het gretig op en sluit haar ogen.

VROUW MAKKI   En?

DE DORPSZOT   O-ei, o-ei,
ze vliegen elkaar in de haren,
als doorgefokte buffels,
ze rammen hun gewei-eieiei...

VROUW MAKKI   Wie.

DE DORPSZOT   Eieieiei!
krimpt in elkaar

VROUW MAKKI   Moet ik ‘m soms open scheuren,
die nare vissenbek van jou? Spreek.

DE DORPSZOT   In de rivier,
op het plein, in de wei-

VROUW MAKKI   Ja, ja...
zucht

Weer horen we Nisja: “moeder, moeder.” Een kiezel stuitert het toneel op.

DE DORPSZOT   Oei!

VROUW MAKKI   *schrikt ook*
O mijn God...

*De wind gaat plotseling liggen, alle geluid stopt. Een nieuwe kiezel rolt over het toneel.
Beide vrouwen houden de adem in. Nisja komt op.*

NISJA   Zit je hier, moeder. Ik roep je al de hele tijd.
Moeder?

VROUW MAKKI   *zwijgt*

NISJA   *ziet de Dorpszot*
Jij weer...

Valt ze je lastig, moeder?
Die oude vieze gek?

DE DORPSZOT   ...'t Heft zich op. Voel,
het trillen van de aarde...

NISJA   Laat ons met rust, stinkdier,
wij hebben net iemand begraven.

Wat is dat toch, m'n lieve God,
dat gekken naar ons toetrekken,
als bijen naar de jam.

Moeder?

tot de Dorpszot
Kshht, ouwe Bunzing,
rot op! Of jij gaat je rotkop knoerthard stoten.
wil schoppen

VROUW MAKKI   Laat dat.
Naar huis, hu.
duwt haar

NISJA   Moeder!

VROUW MAKKI   Nu!
Hu!

Nisja beent beledigd weg. Vrouw Makki grijpt de Dorpszot bij de kraag.

VROUW MAKKI Jij zult zwijgen, als een graf.

DE DORPSZOT Graf?

VROUW MAKKI Geen woord reppen, roetkop,
over wat je net zag,
of hoorde...

DE DORPSZOT Tandem,
ik wil tanden zien.

VROUW MAKKI Geen woord, gesnopen?
Dan pas.

rent af
Nisja!
Wacht!

De Dorpszot blijft alleen achter. Ver weg klinken de stemmen: "Murre moordenaar, Murre moordenaar." In de verte zien we Moira, ze zoekt, gaat weer af. Murre komt op.

MURRE He psht.
Doekja.

DE DORPSZOT Maar- jou heb ik net gezien.
Den dood zit jou op de hielen.

MURRE Doekja, waar is Nolo.

DE DORPSZOT *zucht*
Vraag het me niet.
Vraag mij toch niets.

MURRE Zeg, is hij bij Moira?

DE DORPSZOT Moira?
Oooh, hoe moet ik dat allemaal weten.
Ze zoeken je, ze roepen je.
Maak dat je weg komt.

Oei.

Murre en de Dorpszot gaan af.

Twee in het zwart geklede vrouwen komen op en steken al pratend de scène over.

VROUW 2   Ik dacht écht dat ik iets voelde...

VROUW 1   Wat een kerel... nu durven komen.

VROUW 2   Eerst voelde en toen zag.

VROUW 1   Daar had ik me graag eens door laten dekken.

VROUW 2   *lacht*

VROUW 1   Het kroost dat ik nu heb is mager en slap,
geen cent nog zou je ze geven.

VROUW 2   Mah! Laat Mais je maar niet horen.

VROUW 1   Mais...
spuwt minachtend

In de verte zien we Moira verschijnen, zoekend: “*Murre!*”

VROUW 2   Kijk, daar...

VROUW 1   Die dacht dat ze ‘m stevig aangelijnd had.

VROUW 2   Hoogmoed komt voor de val.

Maar wie geduldig is, en wacht,
ziet ze tuimelen,
en lacht.

VROUW 1 en 2   *tot Moira*
Hé, wiegelrok!
Zwartlok!

VROUW 1   Kom, voordat ze uithaalt, met haar bedorven klauwen...

*De vrouwen gaan. Moira rent achter ze aan, roept: “wacht!”
Op het erf, Nisja. Even later komt ook vrouw Makki op.*

NISJA   Moeder.

VROUW MAKKI   *loopt door*

NISJA   Wat had dat te betekenen?
Sinds wanneer kies jij partij,
voor het geruis der aard?

VROUW MAKKI   Hu.

NISJA   Wat zeg je,
moet ik weggaan?

VROUW MAKKI   Respect...

NISJA   Mijn God,
jouw opvoeding komt laat.

VROUW MAKKI   *heft haar hand*

NISJA   Wel ja, sla maar.
Maar zeg me,
WAAROM.
Voel ik achter elke steen een schaduw,
onder elke struik een graf,
in elke put, een rot kadaver,
van een koe,
een mens, een dodenzak, een-

VROUW MAKKI   *slaat, slaat*

NISJA   Al goed.
Ik zal koffie voor ons maken.
Goed?
...Al is 't moeilijk hier niet zot te worden...

Nisja gaat het huis in. Moira komt op, ogenschijnlijk rustig. Ze observeert Vrouw Makki die alles in de gaten heeft. Lange stilte, dan.

MOIRA   Klopt 't.

VROUW MAKKI   *zwijgt, kijkt*

MOIRA   Dat wat ik zag.
En hoorde.
Klopt 't dat *hij* er was.
En dat jij heus niet naar 'm staarde, alsof je water branden zag?

VROUW MAKKI   *zwijgt*

MOIRA   De vrouwen, zij van daar,
zij zeggen ook, zij zagen-

Alle machtig...

Was jij 't ook die hem verstopte, en met schuld zo overlaadde?

Stilte, Vrouw Makki kijkt naar de lucht, loopt dan toe op Moira.

VROUW MAKKI   Dacht jij nou echt, Nepa,
dat ik mijn gezin uit elkaar zou laten rijten,
door ratten, uitschot,
zoals jij?

Nisja komt op met een kan koffie.

VROUW MAKKI   *tot Nisja*
Weg jij.
Wieberen jij.

NISJA   Wat nou weer.
Wát doe ik nou weer?

struikelt, hete koffie klotst over haar handen
Jezus!

VROUW MAKKI   Luisteren jij!

MOIRA   *neemt Nisja bij de schouder*
Kom, ze heeft jou net als mij- Arm kind...

NISJA   Wát.

MOIRA Bedrogen.

NISJA Moeder?

MOIRA Ze heeft hem verstopt, weg-gepropt,
jouw broer,
alleen om hem weg te houden.
Bij mij.

NISJA *staart haar moeder aan*

MOIRA Zó gestoord, en zó beheersziek...
...met haar zwarte zware lijf, drukt zij álles kapot.

VROUW MAKKI Ssslet, ssssloerie, slonssssssssponssssss.

MOIRA *tot Vrouw Makki*
Zie jij dan niet, voel jij dan niet-

VROUW MAKKI Ssssssss, siste de rat, de put, de slak,
het vuilnis-bak-ken-ras.

MOIRA Hoelang denk je nog langer, met al jouw goor gekonkel,
alles in 't gareel te houden?

VROUW MAKKI Kshhhht! Gat.

NISJA Moeder?

MOIRA En zij? *-wijzend naar Nisja-*

VROUW MAKKI *-dom-* WIE.

MOIRA Heeft zij soms niet het recht te weten-

NISJA Moeder? Moira? Wát.

VROUW MAKKI Je bent gewaarschuwd, blubbergat.
Let-op-je-pas.

MOIRA Gooi open dan, vooruit,
jouw walmende tochtgat, 'whoeeoeoe.'
Vol met rotte tanden.

Vertel haar dat háár papa, niet zín papa,

dat zijn papa, niet háár-

NISJA Wát?

VROUW MAKKI Genoeg.
Mijn huis uit, hoer.

NISJA Hallo? Hallo?

MOIRA Het is voor haar nog *niet* te laat. Kijk.
Kijk.

NISJA Moeder?

VROUW MAKKI Weg. Weg wezen,
vort.
Ga jij 't kroost van een ander maar kezen.

Hé-hop!

Moira gaat resoluut naar binnen.

NISJA Jezus. Waar hebben jullie het allemaal over.

Moira komt op, met koffer. Nisja wil naar haar toe.

VROUW MAKKI Laat haar, laat dat.

slingert Moira iets toe
Om nooit, ooit, weer terug te komen!

Moira vertrekt. Vrouw Makki wil naar binnen gaan.
We horen opnieuw de wind, het knerpen van grint.

NISJA Wat betekent dit allemaal,
moeder?

VROUW MAKKI *afwezig*
Hè?
Wat?

NISJA   Dat Murre op Maries begrafenis was;
is hij dan in leven?

En wat bedoelde ze, Moira,
met dat-

VROUW MAKKI   Wat?
Wat?

NISJA   Van papa's.

VROUW MAKKI   Papa's?
Ach...

Een kiezeltje rolt het toneel over, Vrouw Makki schrikt, krimpt in elkaar. Stilte.

NISJA   Wat-was-dat...?

VROUW MAKKI   *fel*
Wèg jij. Jij.

Weer rolt er een kiezel over het toneel. En nog een, en nog een.

nu tot de lucht, schreeuwt
En jij. Ook jij,
wegwezen.
Allebei.
beent naar binnen

NISJA   Natuurlijk...
-zacht- stort in je graf.

Nisja mankt driftig, verward, het erf af.
Moira is inmiddels bij Nolo, die hangt op het hek, dronken.

NOLO   Hé!

MOIRA   Ga. Uit de weg.

NOLO Mah. Heeft ze je eruit gezet?

MOIRA Jullie zijn ziek,
de ziel verrot.

NOLO Dat daar is de hel.
wijst richting dorp

MOIRA Heet is het, overal.

NOLO Die kant,
je voeten bloot, kapot.
Wie zal jou beschutting geven?

MOIRA *wil gaan*

NOLO Kom, blijf.
-spreidt zijn armen-
Dan red ik voor een tweede keer je leven.

Nolo wil haar grijpen. Moira duwt hem van zich af en loopt weg.

NOLO *roept*
Is 't waar.
Wat ze vertelden?
De soldaten.

MOIRA *houdt stil*

NOLO Dat je ervan genoot?

Niets is voor niets, Zwartje,
niet hier, nee.
En zeker niet bij mij.

MOIRA *herneemt haar pas*

NOLO Ik redde jou je gore lijf, daar.
Je bent van mij!

Nolo trekt zijn broek naar beneden, Moira rent af. Nisja komt op, ziet het lid van haar broer.

NISJA Jezus. Laat me erdoor.

NOLO Open.

NISJA Wat.

NOLO Dat.
gebaart naar haar kruis

NISJA Waar heb jij zoveel van gezopen,
dat je niet meer recht kunt staan?

NOLO Ik heb lust.
Mijn kloten, klop-klop.
grijpt haar

NISJA Los, verdomme, los.
Mijn geduld raakt op!

Nisja rent weg. In de verte horen we Vrouw Makki zingen: 'In een zak met stenen moest je naar de bodem gaan... Met jou, mijn kleine schandvlek, kon hij niet bestaan... Oh, ik had het lemmet in jou, zuig'ling, moeten prikken... Maar nee, ik liet hem, man o man, voor jou mijn bastaard, stikken...' We kunnen slechts flarden verstaan. Ze komt op, kijkt naar Nolo.

VROUW MAKKI God in de hemel, allemachtig.

NOLO Alsof bij jou alles altijd zedig is gegaan.

VROUW MAKKI Zwijg!
Je stinkt naar drank, en zweet van angst.
Ga op je poten staan.

NOLO *roept*
Moira!

VROUW MAKKI De hoer.

NOLO En jij?

VROUW MAKKI Zij ruïneert je leven.

Olm, een man in pak, komt op. Vrouw Makki kijkt hem provocerend aan.

OLM   Vrouw Makki?

VROUW MAKKI   Olm?

OLM   In naam van de burgemeester, een papras.
geeft een papier

Er is een onderzoek op handen...

VROUW MAKKI   *leest*
En wat denkt hij te vinden, hier,
de burgemeester,
onder mijn bomen?

OLM   Tjah-

VROUW MAKKI   *trapt het document in de aarde*
Ga eerst maar es een ander halen, Olm.
Eén die ook ik, eigenogig,
lezen kan.
beent weg

Elders, Mais en Knut in het veld. In de verte zien we Moira en Nisja die daar achteraan rent. De honden blaffen, het is mistig. We horen het koor.

KOOR   Murreeeeeeeeeeeee,
we vinden jeeeeeeee.
Murreeeeeeeeeeeee,
we villen jeeeeeeee.

Viva, leve Marie!

In de verte, bij Nisja en Moira.

NISJA   Moira, wacht!

Bij Mais en Knut, ze gluren naar Nisja en Moira.

KNUT Kijk.

MAIS Waar.

KNUT *wijst naar Nisja*

MAIS Daar lust zelfs zo'n schurftige rothond geen brood van.

KNUT Toch, als je die poten vergeet Mais...
't Is een vinnigerd.

MAIS Dan die zwarte.... Mai.

KNUT Palingglad, dat zeg ik je.

MAIS O, ik zal me er niet over uitslierten, Knut.
Er rusten er genoeg, daar, onder Makki's zoden.

*Weer horen we de wind en het grint. Mais en Knut schrikken, gaan haastig af.
Moira beent het toneel over, Nisja achter haar aanrennend.*

NISJA Moira.

MOIRA Laat me met rust.

NISJA Wacht nou even.
Het wordt koud, straks,
je kunt hier niet blijven.

MOIRA *staat stil*

NISJA Waarom haat ze jou zo, moeder.

MOIRA Vraag 't háár,
zij zelf, zwarter dan de goorste nacht.

NISJA Wat bedoelde jij met-
Moira! Wacht.

MOIRA *loopt door*
Hij hield van mij, hij houdt van mij,
je broer.
Misschien is dat de reden?

NISJA Verdomme!

MOIRA Bij de rozen.

NISJA Wat.
Wacht!

MOIRA Daar moet jij met je vragen wezen.
-niets hoorde jij van mij-

*Nisja sjokt naar het graf van Marie, ze gaat zitten bij de steen, rookt en sluit haar ogen.
Knut begluurt haar vanachter een hoop stenen.*

KNUT Mot?

NISJA Bemoei jij je nergens mee.

KNUT Rook jij?
Vurige donder.

NISJA Ik help haar opstijgen.
blaast
De Stille, Marie.

KNUT Zal ik me naast je zetten,
klein konijn?

NISJA Kijk.
Daar.
wijst omhoog

KNUT Waar.
raakt haar vluchtig aan

NISJA Heeft niemand nog...

KNUT Respect?

zet zich naast haar en blaast ook rook omhoog
Ach, ja... arme Marie.

NISJA Degene die haar doodde, is de eerste,
die haar eer aan heeft gedaan.

KNUT Eer?
NISJA En doe nu niet,
alsof jij weet, van niks en nergens.

Knut lacht. Korte, geladen stilte.

KNUT Mag ik mijn hand daar laten gaan?
NISJA *kijkt*
KNUT Ja. Daar.
legt zijn hand tussen haar bovenbenen
NISJA Pfff. Pfff.
KNUT Let op. Nu ga ik vrijelijk bewegen.
NISJA Wacht, even.
KNUT Niet moeilijk doen, tam konijn.
NISJA Oké.
KNUT Je zou niet schreeuwen.
NISJA Nee.

Knut tilt haar op zijn schoot.

KNUT Poelepoelepoe!
NISJA *hijgend*
Hoor je mij schreeuwen,
nou?
Nou?
KNUT Nóg niet, nóg niet!
trekt haar rok omhoog
NISJA Dat wil nog niet zeggen, melaat,

dat jij zomaar je gang kunt gaan.
trekt rok omlaag

KNUT   Ha!
rok omhoog

NISJA   Ik ben nog niet rijp voor jouw pluk!
rok omlaag

KNUT   Plukken is er niet bij, snap je,
blind konijn?
Ik grijp je, op de stenen.

Daar én daar.
worstelt rok en blouse omhoog

Plots drukt hij haar omlaag, op het graf. Zacht.

Nu smeken.

NISJA   Wat.

KNUT   Of ik je nemen wil.

Je moet het wel vrijelijk menen.

NISJA   Anders?

KNUT   Vil ik je.
Met mijn mes.

Korte stilte.

NISJA   Toe dan...

KNUT   Wat.

NISJA   Doe dan.

KNUT   Wát?

NISJA   Dat.

Jezus, dat...
Als je maar voorzichtig bent.

Nisja legt zijn hand onder haar rok. Knut lacht, trekt zijn hand weer terug.

KNUT   Mijn konijntje is kletsnat!

NISJA   Klootzak!

KNUT   Morgen kom ik het afmaken, mank konijn,
maar met voorzichtig,
diertje, miertje,
heeft dat in 't geheel dan niets te maken.

rent weg, roept
Als je schreeuwt,
ik trap je plat.

NISJA   Lafaard!
Lafaard!

Geritsel van bomen, het waait. Twee vrouwen komen op, ze fluisteren.

VROUW 1   Je hoort maar weinig nog, over Marie.

VROUW 2   Krek, krek.

VROUW 1   Je bent nog niet onder de zoden of...

VROUW 2   *knikt*

VROUW 1   En dan te weten,
dat hij, Nolo,
haar-
gebaart (iets gewelddadigs en/of seksueels)

Vrouw 2 knikt. Ze schudden hun hoofd.

VROUW 2   Stel dat de doden hier, ooit...
hun zwijgen zouden-

hoort iets

VROUW 1   Stil!

Ze luisteren. Een kleine kiezel suist door de lucht, vlak langs hun hoofden.

VROUW 1   Sodekaterssnok.

VROUW 2   Amok!
                         Amok!

Vrouw 1 en vrouw 2 rennen weg.

BEDRIJF III

Een dag later. Knut vilt een konijn. Vrouw Makki begluurt hem, komt dan op hem toe gelopen.

VROUW MAKKI

Psssst,
jij daar.

KNUT

Wie, ik?

VROUW MAKKI

Wie anders, malloot. Hier.
Ik moet met je praten.

KNUT

Praten?
Met mij.

VROUW MAKKI

Niet met die bomen, nee.
Kom, dichterbij.

Knut schuift langzaam dichterbij.

Braaf zo, malloot.
streelt hem

Ik heb jou gezien...

KNUT

Waar.

VROUW MAKKI

In het donker, daar.
't Was gisteren, kijk,
bij die hoop met stenen.

Ik stond achter die struiken, en keek,
ik stond, ik keek.
En zag wat jij deed.

Korte stilte, ze streelt hem.

VROUW MAKKI

Geniet je van haar sleetse tred?

KNUT *zwijgt*

VROUW MAKKI Wil je haar grijpen, zo zonder gelofte?
Zonder de lakens van een echtelijk bed.

KNUT Zij was 't, die...

VROUW MAKKI Zwijg, malloot.
Ook een manke verdient respect.

KNUT Zeg haar dan straks niet als vieze klit,
aan mijn mannenlijf te blijven haken.

VROUW MAKKI *streelt hem*
Malloot... stel dat ik nu eens zeggen zou,
dat je best *iets* van haar mag nemen...?

Als je je niet aan haar te buiten gaat,
en niemand het zal weten, ooit,
dat je wat van haar hebt geproefd?

KNUT Puur voor de pret?

Vrouw Makki glimlacht.

KNUT En waar zit de adder, waar is de val,
waar u mij in laat lopen?

VROUW MAKKI Ik vraag je slechts...

Zeg, strooi, hier en daar,
dat *zij*, de Zwarte, onze Stille naar de keel stond.
Én meer...

Knut peinst.

KNUT 'k Heb jou nooit eerder zo horen kraaien...

Niet over de Zwarte, of over Marie,
als zij weer eens vastgebonden stond,
en zij haar voer zocht, wroetend-

Waar gaan ze naar spitten, Makki,
in jouw grond?

fluisterend

Denken ze nog steeds dat jij jouw eigen vent vermoordde?

VROUW MAKKI

Klets!

KNUT

Dit keer *geen* streken, Makki, niet met mij.
Alles wat jij verborgen hebt, toen,
en nu...

VROUW MAKKI

Zwijggg, jij.

KNUT

Ik zal 't eigenhandig...

Waarom moest ook zij er aan?
Haar kop, bloedend,
op jouw pad?

VROUW MAKKI

Kshhht!

KNUT

Wij missen haar.

VROUW MAKKI

Zwijn.

KNUT

Ik, de mannen...

VROUW MAKKI

fluistert fel
Daarom... dát.

KNUT

Wat?

VROUW MAKKI

zwijgt

KNUT

Je dochter?
lacht

VROUW MAKKI

Maar waag het niet haar pijn te doen-

KNUT

Pijn...?

VROUW MAKKI

Ik maak je af.
Af!

Knut gaat, Vrouw Makki roept hem achterna.

VROUW MAKKI   Strooi mijn verhaal, ja? Strooi mijn verhaal.
Dat Marie door zwarte klauwen neerging,
als de prooi van een wild dier.

*Ook Vrouw Makki maakt zich uit de voeten.
Vrouw 1 en vrouw 2 zien haar in de verte voorbij scheren.*

VROUW 1   Kijk,
Vrouw Makki.

VROUW 2   Zo haastig.

VROUW 1   En hijgend, moe,
op pad.

VROUW 2   Vroeger wond zij zich zo soepel rond ieders hard geslacht.

VROUW 1   Wat zou ze onder haar schild, aan het voeden,
en uitbroeden zijn?

VROUW 2   En kijk eens...

VROUW 1   *ziet Moira*
Oei...

VROUW 2   Buiten gezet.

En ik maar denken dat in den vreemde,
zwart en zwart ...
slaat handen in elkaar

VROUW 1   *roept*
He, gitje.
Goed geslapen?

*Vrouw 1 en vrouw 2 wandelen lachend af.
Op het erf, Vrouw Makki.*

VROUW MAKKI   *prevelend, als een gebed*
Spreid het uit, het laken,
op droge moddergrond,
fluister... lieve woordjes, zacht,
opdat zij, mijn meisjemijn,
zich waant in zwoele huwelijksnacht,
niets van kraters, tuimeldiep,
wieg haar zacht, zacht...

Dag meisjemijn.

Dag.

Ja. Ook jij.

Nisja komt op. Vrouw Makki veert op, wil gaan.

NISJA   Moeder, zo vroeg.
Waar was je?

VROUW MAKKI   *terwijl ze doorloopt*
Bij de kippen.

NISJA   Het kot van de kippen is daar.

VROUW MAKKI   Dan was ik zeker bij de varkens?

NISJA   *zucht*
Moeder...

VROUW MAKKI   Misschien, meesmuis, brekebeen, dat het je niet aangaat?!

NISJA   Maar-

VROUW MAKKI   Van mijn huid, hu. Nu!

NISJA   Niet hier, wel daar, even zus, even zo,
prop dit weg, bek dat glad, geef me rust, breng me dat,
ga daar staan, vang mijn zon-

Maar niets vragen!

VROUW MAKKI   *loopt weg*

NISJA   Blijf -verdomme!-
staan.

Vrouw Makki blijft verbouwereerd staan.

NISJA   Wie of wat ligt er begraven,
naast de rozen,
daar.

En wat heeft dat met mij te maken.

Vrouw Makki kijkt haar aan.

VROUW MAKKI   *gebaart, hapert*
Ik-

NISJA   Wat?

VROUW MAKKI   Kom... wij moesten maar eens op de praatstoel gaan.

Ze gaan samen af.

In het veld. We zien Olm op de rug, zwaaiend met een document. We horen de stemmen van de mannen van het dorp, het koor. We zien een groot aantal spaden met regelmaat de lucht in steken.

OLM   En mannen?

KOOR   Hoezee!

OLM   Heffen we de spaden?

KOOR   Hoezee!

OLM   Zullen we graven, tot waar huizen,
wurmen, zeugjes *en* maden?

KOOR   Hoezee!

OLM   In ned'righeid tot onze burgemeester?
Als ook tot onze Here God?

KOOR   Hoezee!

Hoezee!

OLM Dan hef óp, uw gereedschap!
Over enkele dagen, zelfde tijd,
gaan we.
Mét God.
Leve Marie! Viva Marie!

KOOR *fanatiek gebrul barst los*
Makki's, moordenaars.
Makki's, moordenaars.

Terwijl we op de achtergrond het gejoel van de stemmen weg horen sterven zien we Moira, ze zingt in de vreemde taal. Ze ontbloot gedeeltelijk haar lichaam en warmt zich aan een paar schrale zonnestralen. Mais slentert in haar richting, op twee meter van haar blijft hij staan. Ze zwijgt.

MAIS Wat doe jij daar?

MOIRA Ik zit op een steen.

MAIS Daar waar de honden schijten.

MOIRA Aan stank raak je gewend.

MAIS *bekijkt haar*

MOIRA Blijf je daar zo staan.

MAIS Als ik er tijd en zin in heb.

Soepel als aal...
glad, glimmend.
Als zwetende repen spek.

Draai eens.

MOIRA Laat me met rust.

Mais draait een shagje.

MAIS Er schijnt een stad te zijn, zwarte,

achter die bergen, daar...
Waar ze rond palen dansen, de vrouwen,
wild, hun poten op de bar.
Als je als man dan op een kruk zit, hap-hap,
kijk je overal zó onder.

Maar even aanraken is er niet bij.
streelt heel even haar benen

Aanraken is er nooit bij.
Zo.
Ik bedoel, als het legaal is.

Moira trekt haar been in en gebaart Mais om zijn peuk. Mais geeft hem. Zij zet haar been terug.

Zo.
raakt haar opnieuw even aan

Nu heb je hem verdiend,
da's lekkerder.

MOIRA *rookt*

MAIS Beter. Krek?

Mais wil haar weer aanraken, Moira houdt hem tegen.

MOIRA Al nieuws van Murre?
Een teken, een spoor?
lacht, spottend

MAIS Een dorp vol mannen, heet,
is zo een parende roedel, bezweet.

En als plots de stop op de fles wordt gezet...

MOIRA Stop?

MAIS 't Is maar dat je 't weet,
dat ik je gewaarschuwd heb.
loopt weg

Verderop op het erf. Nisja en Vrouw Makki, de laatste spiedt om zich heen.

VROUW MAKKI   Zo. Nu weet je het.

NISJA   *vermoeid*
Feitelijk moeder, heb ik niets gezien.

VROUW MAKKI   Nee, maar je wéét, dat het zo was.

NISJA   Omdat jij mij dat vertelde?

VROUW MAKKI   Ga nou maar,
vertrouw me maar.

NISJA   Vertrouwen?
Wie moet ik vertrouwen, wat,
alles om me heen, waar ik ook tast,
een groot duister gat.

VROUW MAKKI   Respectloosheid, koppigheid-

NISJA   Zijn de duivels oorkussen, ja.
Maar de rozen. Moeder,
je beloofde-

VROUW MAKKI   Houd op over die doornenstruik! Mijn God...

NISJA   Goed, goed.

VROUW MAKKI   Tut-tut.

NISJA   Dan ga ik zélf op onderzoek uit.

VROUW MAKKI   Zij heeft je voorgelogen, slang,
en zie hoe gif zijn werking doet...

NISJA   Moeder-

VROUW MAKKI   Waar was zij, zigeunerin?!
Toen Marie,
bedekt met bloed.

NISJA   Dat Moira Maries moordenaar was,

is dát wat je nu wilt beweren?

VROUW MAKKI Ja, en meer.
Ik durf te spuwen, kijk,
ik zweer.
-spuwt-
Op mijn vaders graf...

NISJA Een vent die je nooit hebt gekend.

VROUW MAKKI Ga. GA! Jij wandelend mankement...

NISJA Eerst de rozen moeder, je beloofde-

VROUW MAKKI Vort, naar je broer.
En vertel hem dat diens zwarte vuigt,
met Nolo, de hoer.

NISJA 'k Laat me niet meer spannen moeder, altijd,
voor jouw kar.

Ik ben het zat... jou, je gedraai,
dit erf,
dit ranzige gat.

VROUW MAKKI *plotseling dreigend*
Gisteren heb ik jou zien sloeriebakken, zus,
daar, bij die hoop met stenen...
Maar -en luister nu heel goed-
voor jij die scheve staken spreidt,
vertel jij eerst je broer,
dat die zwarte klaverjas speelt,
met zijn leven.

NISJA WAT LIGT ER BEGRAVEN DAAR?!

VROUW MAKKI Priemde de hete klop jou soms tot waanzin,
onder jouw gore rok...?

NISJA Nee moeder...
zijn hand, ik hoopte-

VROUW MAKKI Kant? Tochtige bruid... je bent mank. MANK!

NISJA Dus?

VROUW MAKKI Til op je rok,
vlot, hela-hop!
Maar zet je dromen op de tocht.

... van wit, en hand in hand ...

Nisja rent weg.

VROUW MAKKI Ja, zo is het leven.
Dag... meisjemijn.

Nisja rent voorbij dronken Nolo.

NOLO Waar ga je heen, Nisja?

kreunend

Je loopt op schoenen, dun,
wiegt met heupen, wieg-wag,
op klaarheldere dag...
Kom! Zal ik jouw verlosser zijn?

NISJA Mislukte weduwnaar! Jij!

NOLO Halfzus, schoonzus, kip, vrouw, hoer,
-betast zichzelf, komt klaar-
't Is mij om het even.

*Vrouw Makki loopt toe op Nolo, in haar hand een spade. Ze kijkt naar haar zoon, stilte.
Ze haalt uit, slaat raak en hard. Dan zingt ze met ijle stem.*

VROUW MAKKI 'In een zak met stenen, moest je,
naar de bodem gaan...
met jou, mijn kleine schandvlek,
kon hij niet bestaan...'

NOLO Van dat lam, moeder,
zing van dat lam.

VROUW MAKKI 'Oh, ik had het lemmet, in jou,
zuig'ling, moeten prikken...

Maar nee, ik liet hem, man o man,
voor jou, mijn bastaard, stikken...'

NOLO

Alsjeblieft...

VROUW MAKKI

'Ik strikte hem, vol kuit,
maar jouw gezicht verraadde mij....'

NOLO

Moeder.

VROUW MAKKI

Barbarendkop.
Barbarendkop.

'Waarom toch bleef je drijven...?'

Vrouw Makki heft haar arm alsof ze hem weer wil slaan maar ze omhelst hem.

VROUW MAKKI

Wat heb je gedaan?

NOLO

't Ging per ongeluk, moeder.

VROUW MAKKI

Eerst, hij.
maakt een soort kop-eraf-gebaar

Toen zij, arme Marie.

NOLO

Moeder.
Alsjeblieft.

VROUW MAKKI

Als offer hier naartoe gehaald,
voor jou, door jou.
En nu...

NOLO

Moeder....

VROUW MAKKI

Al 't stof opnieuw weer opgewaaid...

NOLO

Ik heb niets, niets, niets gedaan!

VROUW MAKKI

Ze moesten haar,
-mijn God!-
Bij elkander schrapen.

NOLO

huilt

VROUW MAKKI

Shhhht, stil maar.
Niet huilen, kleine bastaard.

Eerst hij,
nu zij.
streelt hem, schudt haar hoofd

Maar...
ik heb iets bedacht,
gevonden.
Wat alles weer recht maakt.

Iets waardoor, in één klap,
al jouw schuld,
die hele verschrikkelijke stapeling,
shhh...
van jouw schouders gaat.

Wat een last...

NOLO

Moeder?

VROUW MAKKI

zingt
'Oh, ik had het lemmet,
in jou, mijn zuig'ling,
moeten prikken...
maar ik liet hem,
man-o-man,
in plaats van jou,
mijn bastaard,
stikken...'

We horen de wind aantrekken, een fluistering.

VROUW MAKKI

Graven, graven jij,
snel,
bij de rozen, deze nacht.
duwt hem de spade in zijn handen

NOLO

Moeder?

VROUW MAKKI

Zorg dat je hem weghaalt! Rap.
Voordat jouw zus, of het voltallig dorp,

tot onze krochten afdaalt.

We horen knerpend grint. Vrouw Makki haast zich weg: 'Waarom toch bleef je drijven?'

NOLO   Van het lam, moeder,
zing van het lam.
Moeder?
alleen

In het veld, we zien Knut, hij is bezig konijnen uit hun vallen te halen.

KNUT   *voor zich uit zingend*
'Wie heeft 't niet gehoord,
Marietje werd vermoord,
geplet, haar hoofd, zo lief en stil,
tussen wiel en stenen....

Wat wil nu het gerucht,
de Zwarte, reeds geducht,
kroop hong'rig door 't dode bloed,
tussen wiel en stenen...

Maar nu vraagt iedereen,
was zij de eerste die verdween?
of was er reeds een rozengraf,
tussen wiel en stenen....'

Dan, in de verte, zien we Nisja rennen. Knut ziet haar.

KNUT   Hé!

NISJA   Nee.

KNUT   Wacht!
Verdomme...
Wacht.

NISJA   *rennend*
Waartoe?
Voor wat ?

KNUT   Ik moet met je praten.

NISJA   *rennend*
 Nou?!
 Ik heb m'n oren open staan.

KNUT   Maar-
 Wacht!

NISJA   Toe dan. Grijsze,
 ouwe rat.

KNUT   Kijk. Ik zie vlinders!

NISJA   *vertraagt*

KNUT   Ze vliegen,
 rond je hoofd.
 Daar.

loopt op haar toe
 Denk je aan mij soms, mankepoot?

NISJA   Ik-

KNUT   Straks stuik je in mijn val.
 Vang!
 Vang!

NISJA   Ienemienemutte,
 tien pont grutte,
 tien pont kaas,
 ienemienemutte is de baas...
wijst naar Knut

                              Ie wie wij is eerlijk,
 weg...

Nisja tilt haar rok op, tot ver boven haar hoofd. Knut loopt op haar toe. Wil haar zoenen, daar. Ze lacht.

NISJA   Ga eerst je tanden maar eens poetsen.
rent weg

KNUT   Nog een keer!
                             Nog een keer!

NISJA   Beloof me, iets,
                             lakens, servies.
                             Een dak!
                             áls je van me houdt...

Terwijl ze rent tilt Nisja nog een keer haar rok op. Knut gooit zijn hoofd in de nek en roept.

KNUT   Lokkie lokkie lokkelok!

dan zachtjes voor zich uit zingend
‘Wie heeft het niet gehoord,
Marietje werd vermoord,
tussen wiel en stenen...’

‘Wat wordt er ook gezegd,
konijntjes, eenzaam en onthecht,
spreiden razendsnel, hun benen,
tussen wiel en stenen...’

Elders. De vrouwen komen op, ze fluisteren.

VROUW 1   Heb je 't gehoord?

VROUW 2   Wat.

VROUW 1   Ze zeggen.

VROUW 2   Wat.

VROUW 1   Ze beweren dat,
                             die zwarte-

VROUW 2   Toe!

VROUW 1   Dat zij, duivels, op een tractor.

VROUW 2   Och.

VROUW 1   Ploegde, ai,
                          meer dan grond alleen.
                          En dorstig was de aarde...

VROUW 2   Och, arme, och...

VROUW 1   Eerst geketend, als een beest.

VROUW 2   Marie?

VROUW 1   Ze knipte af,
                          haar haren.

VROUW 2   Mah.

VROUW 1   Rukte de tanden uit haar mond.

                          Protest!
                          Protest!

VROUW 2   Ai. En?

VROUW 1   Weigerde toen te baren.
                          Kind nog kraai....

Ze schudden hun hoofd, in de verte horen we honden blaffen.

VROUW 2   Hoort.

VROUW 1   Ze zeggen dat zijn honden,
                          ook verweerd, uitgeteerd...

VROUW 2   Nou?

VROUW 1   Haar bewakers waren.

De vrouwen schudden hun hoofd.

VROUW 1   Wee zij,
                          wee ons...

Die 't in het leven,
niet is gegeven.

Recht te mogen staan...

VROUW 2

Ai, ai, Marie,
Mai, mai, Marie...

In het hol van Murre. Nisja vliegt Murre om de hals.

NISJA

Gevonden!

MURRE

tilt haar op
Krekel!

NISJA

Oh, ik ben zo blij dat je er bent!

MURRE

lacht, kust haar

NISJA

Zo heerlijk, om je eindelijk,
vast te mogen houden.
Laat me je ruiken! Broer.
snuift, snuffelt

Mag ik even, net als vroeger,
mijn neus, begraven,
in je haren?
duikt onder zijn trui

Mag ik-
bijten, in je,
graven in je-

MURRE

Krekel!

NISJA

Wat?

MURRE

Als mensen,
kwaadsprekende tongen-

NISJA

bijt

MURRE

Dit zagen-

NISJA *likt*

MURRE We zijn broer en zus!

NISJA *lachend*
Half.
Heeft ons dat ooit al in de weg gestaan?

MURRE Niet om te ravotten, maar-

NISJA Nou dan!

Ze lachen. Ze stoeien. Dan maakt Murre zich onverwacht los.

NISJA Broer?

MURRE Ach... ik zit hier nou al zes dagen.

NISJA En?

MURRE Helemaal niets geen nieuws, van-

NISJA Moira...?
zucht nadrukkelijk

MURRE Wat wil je zeggen Krekel?

NISJA Ach, als haar naam valt volgt de regen.

Nisja steekt een sigaret op. Murre lacht en kijkt verwonderd naar haar.

NISJA *blaast*
Kijk, ik heb het gezien, broer.
de zwarte, jouw kat.
Dat zij het deed met Nolo.

Tjah...

MURRE Krekel...
Was 't soms moeder die jou hierheen stuurde?

NISJA Dat doet er niets aan af, dat-

bloost

MURRE

Wat is dat toch, dat jullie,
op het belachelijke af,
mij voor jezelf probeert te houden?

Ga naar die dorpspummels staren, Nisja,
daar schonkig draaien met je gat.

NISJA

Waarom neemt iedereen *mij* alles af?

MURRE

Jóu?

NISJA

...en wordt er alleen vuiligheid en duister voor in de plaats
gebracht...

MURRE

Jij bent nu eenmaal 'meisje, het kleine zusje' af.
Je bent niet droog meer, Nisja,
niet langer plat.

NISJA

O.
En dat wij nooit meer door de velden rennen?

MURRE

Kijk, ik begrijp best,
-raakt haar aan, daar, met handen en/of ogen-
met dat been.
Dat het lastig is,
iemand stevig vast te haken.
Maar-

NISJA

Wat.

MURRE

duwt, wil haar zoenen én slaan

NISJA

Murre!

Ze valt, kruipt overeind, rent weg.

MURRE

Krekel! 't Is de droogte... Wacht!

NISJA

roept
Ik zal het proberen, broer-
dít te vergeten!

VROUW MAKKI Is 't jou dan nooit genoeg?
 De rijen, lang,
 die zich, toen, daar -wijst ver weg-
 aan jouw trots vergrepen.
 Heb jij gerend, toen, om je hier,
 door een paar boerenpikken,
 opnieuw te laten steken?

MOIRA Ik buig niet graag voor macht.
 Binnen, buiten, droogte, kou... ik wacht.

VROUW MAKKI Jij wacht...
 Denk je echt dat hij terug zal keren, Murre,
 naar een sluwe slet?

MOIRA Beter slet, dan zwaargewicht, één die over lijken wandelt,
 haar eigen soort vertrap.

VROUW MAKKI Wat mijn zoon nodig heeft -

MOIRA Is zuiver? Zacht?

 En dat zegt zijn moer.... Eén die keer op keer op keer,
 door het zelfde soort schoften als ik werd bereden.

VROUW MAKKI Je moet je schikken in je lot. Keer.

MOIRA Was zelf dan daar gebleven.

VROUW MAKKI 't Was niet om mij, dat ik hier kwam...

MOIRA Om Murre?

VROUW MAKKI Ja, ik wel. En jij?
 Heb jij hem ooit écht iets gegeven?
 Een kostbaar iets als *hoop*,
 de kans op een net leven?

Moira zwijgt, Vrouw Makki draait zich om, mompelt:

Nee... jij speelt, en spuit,
 je kankerend bedrog én slijm,
 over zijn kwetsbaar mannenlichaam uit.

Stilte, dan.

MOIRA   Weet hij, jouw Murrekind,
dat de vader van zijn broer, een peloton van beesten was,
dat jou meervoudig heeft verkracht?
En dat die schoften van soldaten toen, nog diezelfde nacht,
zijn eigen vader om hebben gebracht.
Met een mes.

Wéét Murre dat?

Vrouw Makki blijft stokstijf staan.

Dat zijn vaders moordenaars,
zijn moeder zó hebben beetgepakt,
dat er een broertje werd geboren?
En dat jij, op de vlucht, toen,
hier als hoer rondging,
opdat ze je zouden gedogen.
Totdat er weer een man aantrad,
-och arme, diep onder de grond nu,
daar hij ontdekte,
dat jij, niet van hem,
maar van een leger zwanger was!-

Bedrog...?

En jaren later, word ik, soortgenoot,
in een soort zelfde cirkelgang gezogen.
Maar jij houdt jouw hart gesloten.

En je deur.

Vrouw Makki ademt zwaar. Moira loopt op haar toe en zingt wederom het lied in de vreemde taal.

VROUW MAKKI   Stop. Houd daarmee op.

MOIRA   Ik droom steeds weer, diezelfde nacht,
kadavers, massagraf...

zingt

Vrouw Makki heft haar hand, wil slaan. Draait zich dan om, gaat.

MOIRA   *roept*
Ik kan, ik wil, het niet langer weghouden.
Hoor je? De drek.

VROUW MAKKI   Jij zult keren.

Bij Nisja en Knut. Nisja komt opgerend. Ze huilt. Wanneer ze bijna tegen Knut opbotst, gooit ze zich voor hem op de grond, benen en armen gestrekt.

NISJA   Neem me.

KNUT   Nu?

NISJA   Pak. Klaar voor jou,
klaar voor de slacht.

Schiet op, er is wel haast bij,
straks heb ik me bedacht.
gooit haar kleren op de grond

Stilte.

NISJA   Durf je niet?

KNUT   *zwijgt*

NISJA   Verdomme!
Wat?!

Ze pakt zijn mes en plaatst het lemmet op zijn hals.

NISJA   Toe, open,
nu, je broek.
Ik ben het zat, alles zat.

Knut mompelt iets. Nisja kijkt in zijn broek en schiet in de lach.

KNUT   Wat?!

NISJA   Is dát-?

                                 Wat een drukte...

Plots grijpt Knut het mes en haalt uit. Hij verwondt daarbij zichzelf en Nisja.

NISJA   Klootzak!
                                 Klootzak!
                                 rent

KNUT   *roept haar achterna*
                                 Jow moeder deed jou mij cadeau.
                                 Zei ze 't niet? Wist je 't niet?

                                 Gehoorzaam, gehoorzaam,
                                 dus, jij. Dier.
                                 Kom hier.

Nisja verdwijnt uit beeld, Knut imiteert haar loop: "Keboenk-keboenk, Keboenk-keboenk". Het wordt een soort ontspoorde dans. Een kiezel suist door de lucht en raakt hem.

KNUT   Hé!
                                 Wat moet dat?!

*Knut rent geschrokken het toneel af.
Vrouw Makki rent het toneel op, ook achtervolgd door een kiezel.*

VROUW MAKKI   Laat me met rust.
                                 Laat me met rust.
                                 Jij, jij.
                                 Af!
                                 Af!

stormt weg

Nisja kom opgerend, haar kleding kapot.

NISJA

Moeder?
Waar ben je?!

BEDRIJF IV

Volle maan, het is koud. Moira kijkt om zich heen. Er ritselt iets in de struiken, Nisja.

MOIRA

Murre?
Ben je daar?

Ik voel, jou,
je kijkt.
Dier...

Niet naar mij-

Trekt haar kleding recht.

Wat gebeurde er,
Murre.
Terwijl ik wacht, wachtte.
Ik, alleen, hier.

Kijk naar mij.

Geritsel. Moira draait zich om, snel.

Murre?

Ik hield dingen, weggestopt,
soms.
Omdat ik dacht,
dat het beter af,
in de schemer was.

We horen iemand (Nisja) wegschieten.

Murre?
Hé!

Luister je?
Wat waar is,
zit hier, en klopt.
Klop-klop.
Er is daar maar plaats voor één.

Murre?
Niet weggaan!

Nisja komt op.

Nisja?

NISJA   Hoi.

Nisja pakt een sigaret, ze roken. En zwijgen.

Het voelt alsof de dag ons voorgoed achter zich heeft gelaten.
blaast gewichtig

MOIRA   Het licht?
Tjah.

NISJA   Tsjah.

Elders komt de dorpszot op. Met een stok krast ze tekens in de aarde, haar blik gericht op de maan. Ze mompelt geïrriteerd: "Kan ik iets zien, misschien?" Dan zien we Vrouw Makki verschijnen, ze rent, daar ze wordt achtervolgd door een of meer kiezels.

VROUW MAKKI   *buiten adem*
Kun jij haar niet zeggen, dat het tijd is-

DE DORPSZOT   Tijd?

VROUW MAKKI   Om te stoppen, te zwijgen.
-naar de lucht-
Ga. GA!

DE DORPSZOT   Zwijgen? Dat heeft ze al een leven lang gedaan...
Arme Marie, stille Marie,

zo tandeloos, en grenzeloos eenzaam, achchch...

VROUW MAKKI O gruwel, gruwel jij.

DE DORPSZOT Kijk *-wijst-*
Ze probeert iets op te schrijven.

Meer kiezels stuiteren het toneel op, ze vormen een tekst. De Dorpszot leest.

VROUW MAKKI *roept angstig uit*
Zeg haar dat ik spijt heb!

DE DORPSZOT Spijt? Jij?

Luister... Ze zegt dat jij je tong moet breken.
Daarom probeert ze je -nu al dagen-
te spreken.

Hoor... "Waarom neem je toch steeds, als ik kom,
de benen?
Ik ben moe van het gooien met stenen."

VROUW MAKKI En verder?

DE DORPSZOT Ze wil dat je mij, haar tanden geeft. Ha!

"Daar ik van woede anders uit mijn voegen barsten zal,
zou ik NU die tanden aan Doekja geven, in jouw geval."
dreigt

VROUW MAKKI Hier...
geeft met tegenzin een doosje

En?

DE DORPSZOT Ze gaat.
wijst, zwaait

VROUW MAKKI *reikend, tot de lucht*
Marie...?

Een kiezel suist door de lucht en raakt vrouw Makkie tegen het hoofd (een antwoord).

VROUW MAKKI   Verju!

DE DORPSZOT   Tjah, wie de bal kaatst, kan 'm terug verwachten.

VROUW MAKKI   Wat bedoel je daarmee?

DE DORPSZOT   Geen idee.

*Vrouw Makki stroopt haar mouwen op, wil slaan, maar rent af.
Elders, bij Moira en Nisja. Nolo komt op, hij sleept een enorme teil water achter zich aan
en een zak met kleding.*

MOIRA   Nolo...

NISJA   Jij? Broer?

NOLO   Vort jij manke, ga.
Kssjt, naar je springtouw.

MOIRA   Nisja...
gebaart

NISJA   Oooo, jesus! -beent woedend af-

Nolo zet de teil voor Moira's voeten.

NOLO   Om je te warmen,
en te wassen.

Moira neemt plaats in het 'bad.' In de verte onweer.

NOLO   Hoor...
Hoor...

                         Zo klonk het ook die nacht, dat-

Bliksem. Nolo huilt, plots, onhoudbaar.

MOIRA Nolo?

NOLO *wendt zich af*

*Elders. Vrouw 1 en 2 komen op.
Nisja rent op, en ook weer af.*

VROUW 1 Alles zo onrustig.

VROUW 2 Krek.

VROUW 1 De dieren, onze mannen,
kinderen, willen niet naar bed.
Het voelt alsof, daarachter,
ergens onder, diep-

VROUW 2 Krek?

VROUW 1 Een lawine,
iets dat zich opheft...

VROUW 2 Get.

VROUW I Wat.

VROUW 2 Je gepraat woelt mijn gemoed.

VROUW I *fluistert*
Wil die van jou ook steeds van,
ret-ke-tet.

VROUW 2 'k Heb hem geschopt, uit mijn bed.
'k Werd drie keer op één nacht bekropen.

VROUW 1 Ai.

VROUW 2 Mai. Dat ie elders lozen gaat!

In de verte klinkt het onweer.

VROUW 2 Voelde je dat?

VROUW 1   Wat.
VROUW 2   Iets... een trillen.

*De vrouwen gaan haastig af.
Terug bij Nolo en Moira, de laatste in bad. Onweer.*

NOLO   Ze rende zo het licht in...
zo,
zó.
De koplampen van mijn tractor tegemoet.
Ze was losgebroken,
het touw nog rond haar nek...
Ze kwam aangerend,
blind, als een kip,
zo, zonder kop.
En toen ik, klap,
er bovenop.

Korte stilte.

MOIRA   Hoe kon je-

NOLO   Wat. Het aanzien?
Dat ze haar -steeds wéér- bezochten?

Ik heb vaak gebeden dat het stopte,
ik wilde niet, ik wilde nooit-

MOIRA   *wendt zich af*

NOLO   Kijk, je moet weten- dat het echt niet anders kon,
dat het moest, dat-, dat-

MOIRA   Voor wie Nolo, voor wát.

NOLO   Zij beloofden...

MOIRA   Wie. Het dorp?

NOLO   Zolang wij hén, de mannen,

maar te eten gaven,
dat zij onze daad zouden vergeten.

MOIRA   Wat. Vergeten. Dat wat onder de rozen lag?

NOLO   *knikt*

MOIRA   Dus dáárom werd Marie...

NOLO   Tjah, hier naartoe gehaald, ja,
opdat iedereen zou zwijgen.
Maar met haar dood-

Kijk...
wijst

In de verte zien we Olm aankomen met zijn koor.

MOIRA   ...Werd alles op losse schroeven gezet...

Onweer. Het Koor.

OLM   En mannen?

KOOR   Hoezee!

OLM   Slijp met stenen scherp,
uw spaden.
Vonken zullen, hel het licht,
richting hemel gaan.

Makki... 's?

KOOR   Moordenaars!

OLM   Makki... 's?

KOOR   Moordenaars!

ALLEN   Viva! Leve Marie!

*Het koor en Olm gaan af. Moira staat op, ze droogt zichzelf, ze rilt. Onweer.
Nolo pakt Moira vast, hand op haar kruis.*

NOLO   Weet je, Marie....

Ze zat vast met touw.
En ik vraag me voortdurend af...

Wie.

MOIRA   *als bevroren*
...Wat...?

NOLO   Wie kon er zo stom zijn?

Om een geketend dier,
verblind, alleen,
verward...
het lamplicht in te laten lopen.
knijpt

MOIRA   Au!

Ze zwijgen.

NOLO   *zacht*
Open... nu.

MOIRA   *wendt zich af*

NOLO   Dat is wat zij straks ook van jou verwacht,
het dorp.
En ik laat mijn beurt niet lopen.

MOIRA   Lafaard.

Moira gooit de droogdoek weg, naakt. Nolo deinst terug.

MOIRA   Maar doe het dan toch!

Nisja rent op, valt stil, als ze ziet wat er staat te gebeuren.

NISJA   Gedver.
                                    Gédver!

Nisja rent af, Nolo gaat achter haar aan.

MOIRA   Ga, Makki's, teefgebroed...
                                    GAAAA!

*Elders, in het veld. Knut komt aangerend, bloedend.
Hij botst op tegen Mais die een wapen bij zich draagt.*

MAIS   Knut?

KNUT   ...Wáár... Waar is die mankepoot?

Mais wijst. In de verte zien we Nisja rennen, een oversteek.

KNUT   *roept*
                                    Piepkuikèèèè!

...Ooit zal ik halen, waar ik voor moest betalen...

*Moira komt op "Nisja!" Nisja rent af.
Moira zakt in elkaar, moe.*

MAIS   Kijk, daar, zo zwart,
                                    zo voor de pak...

KNUT   *stotend met heupen*
                                    Tják.

MAIS   Toch zullen we eerst wat rennen,
                                    wat jagen...
                                    Hè? Knut?

KNUT *zangerig*
'...Moriaan, waar is uw hoeoeoed...?'

MAIS
Maar gaat de maan, heel even, zwart,
achter die wolken, daar...
Dan wreken wij,
dan steken wij,
dan eren wij Marie.

KNUT Pák.

MAIS Ons stil Marie...

Die niet voor *niemand* is gestorven.

Ze schieten, rennen, roepen.

MAIS, KNUT Ere wie ere toekomt!

Mais en Knut rennen af, de Dorpszot komt op. In haar mond zitten de 'nieuwe' tanden, als een soort trofee. Een te groot, slecht passend kunstgebit.

DE DORPSZOT *roept*
Lokkelokkelokkelok.

Nisja komt opgerend. Nog steeds onder het bloed: "moedèèèr." De Dorpszot laat haar struikelen, Nisja valt. Door haar nieuwe gebit slist de Dorpszot een beetje.

NISJA Verdomme.
Verdomme.
Jij weer.

DE DORPSZOT Shhhht.

NISJA Zot!

DE DORPSZOT Ik voel wat...

NISJA En wat zou dat!
't Knapt hier, hoor je,

't knapt.
't Staat op springen.
mijn zenuwen,
alles, strak.

DE DORPSZOT   Houd je muil toch even Schelbek.
Kijk...

NISJA   Heb jij moeder soms gezien?
Weet jij waar ze zich verstopt?

Ze heeft me verkocht....en-

DE DORPSZOT   *wijst*
Zie, de toekomst...

NISJA   Houdt je rot-kop, zot!
Ik wil-

DE DORPSZOT   Blank, net sneeuw. Een berg, een top.

NISJA   Straks sla ik erop!

De Dorpszot grijpt Nisja bij de pols en kijkt haar indringend aan.

DE DORPSZOT   Nu, hinkeldrama, schaap... Wáárom doe jij zo opgefokt?

Accepteer, wat je weet...
Zij, die in leugens beet,
is er door verkankert.
Vele wegen leiden naar de bergen,
maar weinig brengen je naar thuis.

NISJA   Maar-

DE DORPSZOT   Dat verhaal van dat graf bij die rozen?

NISJA   *knikt, zwijgt*

DE DORPSZOT   Een lijk moet je ergens lozen,
maar of hij je vader was...
Hij was niet de enige,
die zij, jouw moeder, voor klinkende munt,
wel eens een opkikker gaf.

Ik zou maar geen tranen plengen dus,
bij zijn graf.

Stilte, Nisja haalt diep adem.

DE DORPSZOT   Niet janken.

NISJA   Nee.

Nisja barst in snikken uit en stort zich in de armen van de dorpszot. Dan maakt ze zich los en rent weg. Onweer.

Elders. Vrouw Makki ijsbeert, op haar erf, bij de rozen.

VROUW MAKKI   Verdomd joch, waar zit je,
                              waarom de spade niet met kracht,
                              in deze grond gezet.
                              Waarom te lang gewacht?

We hadden het recht,
we *hebben* het recht,
om te doen, wat we deden,
wat we toen, moesten doen.
En hebben gedaan.

Maar nu, hoort, ruik.
Ze komen er aan...
ze huilt als een wolf

Is het erg, te begraven,
een vent die mij dwong,
mijn leugen,
met de dood, van een bastaardjong te betalen?

Nisja komt op.

VROUW MAKKI   O.... jij maar.

NISJA   Ik maar ja.

Nisja loopt naar de rozenstruiken en steekt een sigaret op. In de verte klinkt het onweer en het koor "Makki's moordenaars." (gedurende onderstaande scène is de hete adem van het koor sterk aanwezig.)

VROUW MAKKI   Hoort hen.

NISJA   Ze komen...

VROUW MAKKI   Ze kunnen zoeken, hier, ginder,
maar zullen kijken op hun lompe neus, ha!

Aardappelvreters...

NISJA   Geef jij nooit op?

Vrouw Makki, enigszins verward.

NISJA   ... ik zit onder de wonden, moeder kijk...

Jij stapelde leugens, in vliegende vaart,
maar...au,
het stortte in elkaar.
Zie, hier. Ik ben geraakt.

-heel zacht-... en ik wéét wie daar ligt...

Dat wil zeggen,
dat daar een kerel ligt,
weet ik,
onder de rozen,
die sindsdien verdroogden,
en nooit terugkeerden tot bloei.
Een vent, die wel dan niet, mijn vader was,
die wel dan niet, een schoft,
jouw klant,
een verdwaalde,
of mankerend was.
Met of zonder tanden.

VROUW MAKKI   We zullen je wassen, later.

NISJA   Raakt de chaos je niet, moeder,

door jou aangericht?

VROUW MAKKI Als wij samen...
-één arm, één mond-
sterk gaan staan.
De berg van schuld, van verkropte haat-

NISJA Zal uitbraken. Moeder.
Hoor, hoor, het komt.

In de verte klinkt gerommel, bliksem, en het koor: "Makki's moordenaars, Makki's moordenaars."

VROUW MAKKI Op het plein zit een schaap ...
zo eenzaam zonder kudde.
Zó zwart, zo geraakt.

NISJA Moira? Moeder...

Ik wil dit niet meer moeder.

In de verte klinkt het onweer en het koor.

NISJA Kijk, mijn hele leven heb jij mij met leugens beklad,
en je plakt en knipt nog steeds...

VROUW MAKKI *wil iets zeggen*

NISJA Shhhhhh.
Je hebt mij verkocht, toch?

zacht, lief
Mam?
Mama?
Je bouwsel is kapot.
Kijk, overal liggen stenen, scherp,
er is alleen nog puin.

VROUW MAKKI Als we die deur snel dicht doen, daar,
vanwaar die zwarte wolken komen.
-hapert, wijst richting bergen-

VROUW 1 en 2   Aiaaaaaai.

VROUW 2   Kom, uit de voeten.

Nolo komt op, bij de rivier. Nog meer dronken dan voorheen.

NOLO   Waar zit je, bloedhond broer?
Zal ik jou eens vertellen hoe bij haar,
een leger, zo, daar,
naar binnen reed?
En hoe ik toen, haar op mijn schouders nam en rende?

En toen dacht jij, broer, terwijl ze *mij* beschoten,
toen dacht jij, dat zij de *jóuwe* was?

MELKMUIL,
PLOERT,
HAZENHART,
HOOP-KAK.

WAAR BEN JE?
Jij, die vluchtte, altijd, rende.

Ik, buiten, onder vuur,
jij, ploert, hier...
Dacht jij, dat je mij af kon nemen,
wat mijn water, voedsel,
zuurstof was?

Murre komt het toneel op. Stilte.

MURRE   Mooi, lief, van mij... Moira.
Hoe spreek jij over haar?

Murre gooit -zijn tranen verbijtend- iets symbolisch van Moira (sjaal, ring) naar Nolo.

Ach... Pak.

't Is jouw kluiif, broer, toe.
Zeg dat ik haar jóu heb gegeven.

Nolo verbaasd, pakt zijn trofee en wil gaan.

MURRE   Weet je... ze hadden er een kogel door moeten jagen.

Daar.
Bij jou.

*Plots rent Nolo naar Murre toe en wil hem grijpen, dan laat hij zich op de grond zakken.
Murre loopt weg.*

*Elders. De dorpingen Mais en Knut komen op. Gedurende onderstaande scène rukken
de mannen aan Moira's kleding en haren.*

MAIS   Daar zit ze, de zottin.

KNUT   *roept*
Zottin!

MAIS   Op d'r verdomde steen.

KNUT   *roept*
We komen je graaien.
We komen je aaien.
Zottin.
Zottin.

MAIS   Dacht je dat het ongezien bleef?
Wat jij deed?

KNUT   Met onze Stille,
onze Marie?!

MAIS   Dat je haar zó te pletter reed,
over het grint, plat tegen de stenen.

KNUT   En toen ook, heen en weer,
en weer.

MAIS   De banden,
bloed.

KNUT Je sporen in haar huid gezet.

MAIS Zoals jij wel meer kraste,
op jouw geweten.
Dat geen daglicht kan verdragen.

KNUT Mai! Nou!

MAIS Je mag nooit paren-

KNUT Neen!
Nooit!

MAIS Met hengsten van hetzelfde bloed.

KNUT Er waren ogen daar, die zagen.

MAIS Twee broers onder hetzelfde dak.

KNUT ... en ook met ladingen soldaten...

zwaait met zijn heupen en lacht
Nam een van ons dan toch te grazen!

MAIS Wij zagen.

KNUT Wij zagen!

MAIS Wat jij deed met hen *-wijst-*,
hén *-wijst-*
én met stille Marie...
Voor wie wij veel hebben gebeden.

KNUT Jij adder.
slang.
Lang genoeg gezwegen,
over dat wat jij *ons* daarmee ontnam!

MAIS Maar hoor,
hoor, hoe het klotst,
hoe het kotst, nu...

KNUT Hoe het breekt...

MAIS De waarheid.

KNUT   O ja!

MAIS   En wij laten het stromen
door de goten... van dit gat.

Geritsel, Mais en Knut maken zich uit de voeten. Murre komt op, hij kijkt lang naar de halfnaakte Moira. Zij ziet hem niet, dat duurt. Dan hoort ze iets, heft zich op en wil gaan staan.

MOIRA   Murre?

We hadden haar nooit los mogen maken...
het touw...
Marie.
Zo alleen... verward.
Murre?

MURRE   *inhaleert*
Je ruikt.
Bah.

Murre wijst wanhopig, enigszins dramatisch, naar haar buik. Huilt.

MURRE   En daar wou jij *mijn* kind in dragen?
rent af

BEDRIJF V

*De volgende dag. Olm komt opgerend, zwaaiend met een papier. Geen onweer meer.
Heel vroeg in de ochtend.*

OLM   We hebben groen licht.

KOOR   Hoezee!

OLM   Van de burgemeester.

KOOR   Hoezeeee!
Hoezeeee!

OLM   Sluit allen aan –nu!- en ontmasker,
wie o wie, rara en wee.
Komt heft óp, uw gereedschap,
en graaf mee.

KOOR   Hoezee!
Hoezee!

scanderen
Makki's, moordenaars,
Makki's, moordenaars.

OLM   Viva. Leve Marie!

*Olm en zijn mannen rennen af.
Elders, Vrouw Makki komt op.*

VROUW MAKKI   Bastaard.
Waar zit je?
Ik schiet je door je poten, dwars!
Laat je smoel zien,
bastaard,
dan knal ik je af. Nú!
Dan breng ik eindelijk ten einde,
de taak,
die ik toen niet heb volbracht....

LAFKAARD.

zingt

'Oh, ik had het lemmet in jou, zuig'ling,
moeten prikken...
Maar ik liet hem, man-o-man,
voor jou, mijn bastaard,
stikken...'

Je zou graven, wegdragen.

*Nolo komt opgerend. Een tank benzine nog in zijn hand. Zwart van roet zijn gezicht.
We zien vlammen tot de hemel reiken.*

NOLO   Ze zijn er, moeder,
ze graven.
Ze zaten op het hek, de raven.
Ik kon ze niet stoppen,
ze vlogen uit, over ons land.

KOOR   *in de verte*
Braaaand.
Braaaand.

NOLO   Maar 'k heb alles in vuur en vlam gezet,
en daarmee, uw eer,
en ons geheim gered.

KOOR   Braaaand.
Braaaand.

VROUW MAKKI   Alles kwijt...

KOOR   Braaaand.
Braaaand.

Vrouw Makki drukt Nolo aan haar borst. Nisja komt opgerend.

NISJA   Moeder?
Nolo?

In de verte nadert Olm met zijn mannen, allen zwart van roet.

OLM Ze hebben lang genoeg gezwegen... de doden.

KOOR Hoezee!

OLM Zo heeft *hij* het gezegd, onze burgemeester.

KOOR Hoezee!
Hoezee!

OLM En wie een kuil graaft voor een ander...

KOOR Leve de burgemeester!

OLM Die valt en valt en valt.
Met op zijn hoofd, wel duizend stenen.

KOOR Hoeraaaaa.

OLM Stenig, stenig!
Zó sprak onze burgemeester.

KOOR Hij leve hoog.
Hoger.
Hoogst.

En wij ook!

De dorpingen houden een half vergane dodenzak boven hun hoofd (het tafereel doet denken aan hoe in Zuid-Amerika mannen met Pasen een Christusbeeld door de straten dragen).

OLM Kijk.
hij wijst naar de dodenzak, doelend op Nisja

Elk kind heeft recht op een vader...

PAAR KOORLEDEN Én op een vent!

De koorleden stormen op Nisja af, maar dan breekt plots de hemel open; een licht (onwaarschijnlijk, surrealistisch). De mannen schrikken, laten de dodenzak vallen en rennen uiteen. De dorpsgek komt op met een gieter.

VROUW MAKKI   *omhoog*
Marie?

Nisja rent af.
Elders, bij Murre. Hij wast zich in de rivier, dwangmatig.

MURRE   Ik heb het gedaan moeder, kijk.
Ik heb me ontdaan moeder, kijk.
Ik heb haar verstoten moeder, kijk, kijk.
Weggevaagd,
weggejaagd.

Hazenhart...hoop-kak.

pijnkreet
Moiraaaaaaaaa-

Plots horen we een schot en zien we Murre vallen, dood.
Mais en Knut rennen het toneel op.

MAIS   Weet je het zeker?

KNUT   Wat.

MAIS   Verdomme...ik dacht.

KNUT   Laat m'n gestel toch niet zo razen!

MAIS   Dat 't een haas was.
Weet je 't zeker?

KNUT   Jij zei schieten!

MAIS   *loopt richting het dode lichaam, ziet*
Verdomme... Knut.

KNUT   *ziet ook*

Wees beducht voor al wat vlucht...?

MAIS   Wat.

KNUT   Wie rent, bekent?

MAIS   De moordenaar?

KNUT   De moordenaar.

roept, schietend in de lucht

We hebben hem!

Ze nemen Murre iets af, een trofee (pluk haar, een schoen, een oor), en rennen weg. Nisja komt op. Ze loopt toe op Murre.

NISJA   Murre,
Murre, je slaapt?
Het weer zal omslaan,
het gaat sneeuwen...

Murre?

Is 't een wrede grap, jouw wraak,
dat je, juist mij, hinkend van poten,
met jou op mijn rug, terug, wilt laten lopen?

Te zwaar...

Nisja tilt een hakbijl op.

NISJA   Vrede zal je begeleiden.

*Ze heft en hakt, pakt het hoofd op en loopt er mee weg.
Elders, Mais en Knut bij Moira. Zij is krachteloos, aangetast. De mannen lachen.*

KNUT   Hé! 't Is over met de kermis, pruim,
den karavaan die trekt, van stad tot stad.

MAIS   Maar jij blijft hier maar hangen,

glad.

- KNUT En maar draaien met je gat.
- MAIS Waar wacht je op?
Waar hoop je op?
- KNUT Moet ik mijn peuk soms in je drukken.
- rukt*
Verdomd.
Ik ben alwéér stijf.
- MAIS Hé!
- KNUT Poelepoe, poelepoe,
ik rag ‘m door je donder,
want ik ben nog lang niet moe!
- MAIS *-gooit iets, de trofee-*
Hier, om je te vergapen.

*De mannen lachen, in de verte zien ze Nolo aankomen -nóg meer dronken dan voorheen-
“oorlogsidioot.” De twee maken zich uit de voeten.*

- NOLO Glimworm, jij,
je stinkt naar vet en veren...
Kan jij je dan niet weren,
tegen schapenboeren, duivenkaas,
jouw aars, zo volgepropt.
Verderf, verdorven,
door de tand des tijd,
en ongewenste heren.
wil haar aanraken, lief
- MOIRA Murre...?
- NOLO *slaat haar, wil haar nemen*
Wil je dát?

*Nolo barst in huilen uit, rent weg.
Elders. Vrouw Makki, de dorpsmannen staan om haar heen. Zij bekogelen haar.*

VROUW MAKKI   Wat wilden jullie dan, een kindergraf?
Omdat hij,
mijn kleine bastaard,
kind van verkrachting, en een oorlog was?
-roept-
Wie wist er niet dat hij me stuurde naar de dorstige rivier.

Het koor scandeert “bloed voor bloed, bloed voor bloed”.

Noloooooooo! Nolo... kom,
lieve bastaard.
Ik houd je vast.

Nisja komt op, ze druipt van het bloed, ze heeft het hoofd van Murre vast. Het koor stuift uiteen, verdwijnt.

NISJA   Huil, moeder,
huil, nu.
Een overvloed aan regen.

Het licht verandert (een zonsverduistering? opkomende zon?) surrealistisch. De Dorpszot komt op, zij gaat staan bij Nisja en Vrouw Makki.

Vrouw 1 en vrouw 2 komen op. Vrouw 2 sleept een dood lichaam met zich mee, Nolo. Zij worden door Vrouw Makki, de Dorpszot en Nisja waargenomen, andersom lijkt dat niet het geval. Tijd en plaats lijken door elkaar heen te lopen.

VROUW 2   Ook hem hebben ze gevonden.

VROUW 1   Nolo?

VROUW 2   Hangend in draden.

VROUW 1   Tsss...

VROUW 2   Hij had de omheining op de aller hoogste stand gezet.

VROUW 1   Tsssssssss.

VROUW 2   Stijf als een plank, zijn stevig lichaam.

VROUW 1   Mai, had jij 'm ooit niet in je bed?

Vrouw Makki loopt weg, stil.

VROUW 2   *knikt*
Helaas... Als een vos of hert nu opgezet.

Elders, bij Moira, ze zingt. Vrouw Makki komt op, met Murre's hoofd in een plastic zak. Vrouw Makki geeft Moira de zak en wil weggaan.

MOIRA   Blijf. Bij mij.
krabt haar schedel

Er is iets in mijn kop gekropen...

Vrouw Makki gaat zitten, naast Moira. De dorpingen Mais en Knut komen op.

KNUT   Kijk.
Zottin I en Zottin II.

MAIS   Zo zwart, op die verdomde steen.
Die krijgen er maar geen genoeg van.

KNUT   Wacht, wat houdt die jongste berghoer vast?

Knut loopt op Moira toe, hij probeert de zak te pakken. Moira en Vrouw Makki beschermen de zak. Moira bijt.

KNUT   *schreeuwt*
Laat los, wilde, los.

MAIS   *mompelt*
Zelfs voor een doordeweekse rotdag,
zo'n tochtdag, als vandaag,
zijn ze nog te vies om genomen te worden. Bah.

In de diepte zien we ook Vrouw 1 en Vrouw 2 het toneel opkomen.

VROUW 1 Pas maar op dat je niet ziek wordt, Knut,
van haar tanden vol vergift.

VROUW 2 Ze is hondsdol. Ze zijn hondsdol.

VROUW 1 Die twee vraten hun eigen bloed.

VROUW 2 Goren, wilden...

tot Moira

Willen jullie het ónze mannen soms *tegen* maken?

VROUW 1 *roept*
Pak haar Knut, neem haar Knut. Neem dat gat te grazen!

VROUW 2 Rijg hen aan je pen!

VROUW 1 Of laat ze oprotten. Rot óóóóóp!

VROUW 2 Naar hun eigen hok.
-wijzend naar de bergen-
Waar ze bestegen worden, ruitelijk,
door rijen, zieke,
gestoord geraakte soldaten.

De vrouwen 1 en 2 tillen hun rokken op, Knut zwaait woest met zijn heupen en met zijn naakt geslacht, roept: "Poelepoelepoe". De vrouwen 1 en 2 rennen, kirren, en rukken de zak uit Moira's handen.

VROUW 1 en 2 We hebben 't!
We hebben 't!
Hier vangen Mais.

Pak aan.

Ze gooien, het hoofd ploft op de grond. Het viertal doet er kort een (erotisch) balspel mee, dan rennen ze joelend weg. Moira staat op, valt. Vrouw Makki en Moira houden elkaar vast. Vrouw Makki wiegt Moira en neuriet, het lied van Moira. Nisja komt op.

NISJA   Mama?
                              Moirra?

VROUW MAKKI   *neuriet*

NISJA   Mama.

VROUW MAKKI   *staart voor zich uit, neuriet*

NISJA   Zie je niet,
                              dat ze er niet meer is.

VROUW MAKKI   *neuriet*

NISJA   Haar lijf, stijf grauw.
                              Als verwassen hemden aan de lijn,
                              die wij,
                              in de vrieskou-

VROUW MAKKI   *neuriet*

NISJA   Op een ochtend zijn vergeten.

                              Zwijg, moeder, zwijg.

VROUW MAKKI   *neuriet*

NISJA   We moeten nu maar gaan mam,
                              we moeten terug naar huis, mam,
                              kom, we gaan, naar huis.
                              Mam?

                              We moeten de kachels goed opstoken,
                              opdat de kou zich niet voor altijd,
                              in onze lijven bijt.

Vrouw Makki zingt, tot zij zelf ook sterft -de twee vrouwen lijken te bevriezen, langzaam, terwijl het licht juist warmer wordt-. De Dorpszot komt op, wenkt Nisja.

DE DORPSZOT   He, pssst.

NISJA   Wat?

DE DORPSZOT

Hier.
trekt iets uit haar mond

Houd hem schoon, en blank,
denk aan wit, denk aan kant.
En...

NISJA

Ik droom niet meer.
Kijk... daar komt de regen.

Nisja geeft de Dorpszot een hand, samen gaan ze af. Een hevige wind steekt zijn kop op. Dan, kort maar zeer hevig, regent het witte kiezels: "Miracles are happening" staat er dan geschreven. Na een paar tellen breekt er een echte onweersbui los. De Dorpszot kijkt nog een keer over haar schouder.

einde